

**Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten kuntien sekä
Perusturvakuntayhtymä Akselin**

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2022-2024

Perusturvakuntayhtymä Akseli, yhtymähallitus 15.12.2022 § 166
Perusturvakuntayhtymä Akseli, yhtymävaltuusto
Nousiaisten kunta, valtuusto 13.2.2023 § 6

Sisällys	1
.....	1
JOHDANTO	3
1. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN LÄHTÖKOHTA	4
1.1 Tarkoitus ja tavoitteet	4
1.2 Suunnitelman valmistelu	5
2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA KASVUOLOJEN TILAT, MYNÄMÄESSÄ JA NOUSIAISSA	5
2.1. Lait, normit, viranomaisten suositukset	6
2.2. Väestökehitys ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila	6
2.3 Kouluterveyskysely 2021	7
2.3.1. Kouluterveyskyselyn tuloksia	8
2.4 Alueen kuntien väestön hyvinvointi	9
2.4.1 Lasten ja nuorten harrastaminen	10
2.4.2 Lasten ja nuorten päihteiden käyttö	11
2.4.3 Lasten ja nuorten mielenterveys	11
3 KOHTI VARSINAIS-SUOMEN HYVINVOINTIALUETTA	12
3.1 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA TUKEVAT PALVELUT	13
3.1.1 Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta	14
3.1.2 Neuvolapalvelut	14
3.1.3 Opiskeluhoitopalvelut	15
3.1.4 Lapsiperheiden sosiaalipalvelut	18
3.1.5 Lapsiperhesosiaalityö	18
3.1.6 Lastensuojelu	19
3.1.7 Systeminen sosiaalityö	20
4. SUUNNITELMA TULEVAISUUTEEN	20
5. SUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA	24

JOHDANTO

Lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n perusteella kunnan tai useamman kunnan on yhdessä laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja –suunnitelmaa laadittaessa.

Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

1. Lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
2. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
3. Lastensuojelun tarpeesta kunnassa
4. Lastensuojeluun varattavista voimavaroista
5. Lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamisesta ja käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
6. Yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
7. Suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan edellisen kauden suunnitelmaa hyödyntäen. Suunnitelmaan on eri toimijoiden kanssa yhteisesti asetettu tavoitteita tuleville vuosille sekä toimenpiteitä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Eri toimijoiden yhteisten tavoitteiden avulla vahvistetaan näkemystä siitä, että eri toimijoiden välisen yhteistyön kautta on mahdollista tehdä vaikuttavaa toimintaa. Yhteisesti asetetut tavoitteet vahvistavat alueellista monitoimijaista yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden tuen varmistamiseksi. Suunnitelman tavoitteena on muodostaa jatkumo pitkäjänteiselle kehittämiselle.

Suunnitelmaa laadittaessa on pyritty huomioimaan myös Ptky Akselin toiminnan lakkaaminen 31.12.2022 ja uuden Varsinais-Suomen hyvinvointialueen (VARHA) aloittaminen 1.1.2023, jolloin Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten kuntien sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät VARHAN tuotettaviksi. Seuraava lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tulee kunnissa laatia joko itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Jatkossa hyvinvointialueen on laadittava oma lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä suunnitelmien laadinnassa.

1. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN LÄHTÖKOHTA

1.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Suunnitelman tavoitteena on lisätä Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten kuntien lasten ja nuorten hyvinvointia kehittämällä lapsille ja nuorille suunnattuja palveluja, lisäämällä kuntien eri hallinnonalojen ja ptky Akselin yhteistyötä (vuoden 2023 alusta alkaen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa tehtävää yhteistyötä). Yhteistyön tavoitteen on turvata kunnissa asuville lapsille ja nuorille lakisääteiset ja laadukkaat peruspalvelut. Osa palveluista voidaan järjestää kuntien yhteistyönä. Tavoitteena on tukea vanhempia kasvatustehtävässä, luoda ja turvata lapsille ja nuorille turvalliset kasvuolosuhteet ja näiden myötä tukea lapsia ja nuoria heidän kasvussaan ja kehityksessään. Ennaltaehkäisevän työtä ja varhaisen tuen periaatteita toteutetaan kaikilla palvelusektoreilla ja pyritään entisestään lisäämään syrjäytymisen sekä muiden ongelmien ehkäisemiseksi. Tavoitteena on lasten ja nuorten osallisuuden arvostaminen ja heidän mielipiteidensä kuuleminen.

Suunnitelman tarkoituksena on antaa kuntapäätäjille ja palvelujen käytännön toteuttajille aiempaa parempi kokonais käsitys lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista ja tarvittavista resursseista. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä Perusturvakuntayhtymä

Akselin ja kuntien eri hallinto- ja ammattikuntien sekä alueella toimivien järjestöjen kanssa. Jatkossa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadintaan olisi hyvä ottaa myös mukaan kuntien nuorisovaltuustot, jotta heidän näkemyksensä tulee huomioitua suunnitelmaa laadittaessa.

Tässä suunnitelmassa lapsina ja nuorina henkilöinä pidetään 0 – 21 -vuotiaita.

1.2 Suunnitelman valmistelu

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivittämiseen ovat osallistuneet Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten kuntien sivistystoimen ja nuorisotoimen työntekijät sekä Perusturvakuntayhtymä Akselin lasten, nuorten ja perheiden palveluiden työntekijät. Lastensuojelujärjestöjen palveluita ja tietoja kerättiin lokakuussa 2021 pidetyssä yhteistapaamisessa kuntien Ptky Akselin hyvinvointitoimijoiden ja Akselin lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimijoiden välillä. Lastensuojelujärjestöjen ja seurakuntien kuulemisessa olivat mukana edustajat Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten seurakunnista, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry:stä (MLL Mynämäki, MLL Mietoinen, MLL Nousiainen, MLL Lemu ja MLL Masku) ja lisäksi erillisenä paikallisedustajat Mynämäen ja Nousiaisten MLL:stä. Sivistystoimen ja nuorisotoimen kanssa suunnitelman osalta ei järjestetty erillisiä palaverieita, mutta säännöllisten yhteisten keskustelujen perusteella luotu tavoitteet. Sivistystoimesta suunnitelmaa ovat olleet laatimassa kuntien sivistystoimen johtajat, varhaiskasvatuksen johtajat sekä nuorisotyön koordinaattorit. Maskun kunnan osalta alustava suunnitelma on marraskuussa 2022 viety tiedoksi nuorisovaltuustolle.

2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA KASVUOLOLUT MASKUSSA, MYNÄMÄESSÄ JA NOUSIAISISSA

Vuosien 2020-2021 aikana on koronapandemiolla ollut laaja vaikutus alueemme asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen. Koronapandemian aikana on jouduttu tekemään useita muutoksia palvelutuotantoon sekä toimintatapoihin. Nämä muutokset ovat vaikuttaneet

hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. Suunniteltuja toimenpiteitä sekä suunnittelua on jouduttu lykkäämään ja siirtämään tulevaisuuteen. Koronapandemian pitkäaikaisista vaikutuksista kuntien asukkaiden hyvinvoinnille on jo jonkin verran näyttöä ja tulevaisuuden alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä on nämä otettava huomioon.

2.1. Lait, normit, viranomaisten suositukset

Suunnitelman laadinnassa on huomioitu mm seuraavat lait:

- Varhaiskasvatuslaki 540/2018
- Perusopetuslaki 628/1998
- Lastensuojelulaki 417/2007
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Oppilashuoltolaki 1287/2013
- Nuorisolaki 1285/2016
- Terveysthuoltolaki 1326/2010

2.2. Väestökehitys ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila

Perusturvakuntayhtymä Akseli on 1.1.2011 alkaen järjestänyt kuntien toimesta perusterveydenhuollon ja vanhustenhuollon palvelut ja sen lisäksi 1.1.2013 alkaen sosiaalipalvelu lukuun ottamatta varhaiskasvatusta.

Yhteistoiminta-alueen väkiluku oli vuoden 2021 lopussa yht. 21 895 asukasta. Kunnat ovat maaseutumaisia, tällä hetkellä muuttotappiokuntia. Erityisesti varhaiskasvatus ja perusopetusikäisten lasten määrä vähenee tulevaisuudessa.

Taulukko 1 Väestön lukumäärä Akselikunnissa, Varsinais-Suomessa ja koko maassa ikäryhmittäin vuonna 2021

Ikäryhmä	Masku	Mynämäki	Nousiainen	Kunnat yht.	Varsinais-Suomen maakunta	Koko maa
2021						
0-6	767	475	345	1 587	29 532	355 169
7-14	1120	649	549	2318	40 390	496 625
15-18	550	334	256	1 140	19 787	243 733
19-24	315	297	185	797	34 559	364 228

Taulukko 2 Väestöennuste ikäryhmittäin vuosille 2025 ja 2030

Ennuste 2025	Masku	Mynämäki	Nousiainen	Kunnat yht.	Varsinais-Suomi	koko maa
0-6	690	433	291	1 414	28 521	344 811
7-14	1014	616	470	2100	38 036	464 517
15-18	543	329	261	1133	20 793	254 718
16-24	315	282	169	766	33 887	369 063
Ennuste 2030						
0-6	692	424	284	1400	28 651	343 844
7-14	886	554	370	1810	34 217	414 513
15-18	495	297	237	1029	20 184	246 434
19-24	321	284	177	782	35 712	389 045

- ennuste on tilastokeskuksen 31.12.2021 julkaisema

2.3 Kouluterveyskysely 2021

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) toteuttaa kouluterveyskyselyn joka toinen vuosi. Kysely toteutetaan peruskoulun 4., 5., 8. ja 9. luokkalaisille sekä toisen asteen osalta lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoille. Vuoden 2021 osalta kysely toteutettiin oppilaitoksissa kevään 2021 aikana.

Kouluterveyskysely tuottaa luotettavaa ja monipuolista, paikallista sekä maakunnallista tietoa eri ikäisten lasten ja nuorten terveydestä, hyvinvoinnista, osallisuudesta, koulunkäynnistä, opiskelusta sekä heille tarjottavista palveluista ja avun saamisesta.

2.3.1. Kouluterveyskyselyn tuloksia

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kannalta on olennaista huomioida että 4. ja 5. luokkalaisten lasten osalta niiden määrä jotka ovat erittäin tyytyväisiä elämäänsä on laskenut. Terveystilansa Mynämäkeläisiä lapsista ja nuorista keskimertaiseksi tai huonoksi kokee 14%, (vuonna 2019 10,4%), Maskussa 7,7% (vuonna 2019 7,5%), Nousiaisissa 6,7% (6,9%). Alueen kunnista suurin muutos on tapahtunut Mynämäellä, jossa kasvua edelliseen mittaukseen on 3,6%.

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan terveystilansa keskimertaiseksi tai huonoksi koki 4. ja 5. luokan oppilaista 10,8 % ja 8. ja 9. luokan oppilaista 25 %. Tuloksiin on vaikuttanut koronaepidemia sekä sen tuomat rajoitukset, jotka ovat mm. kohdistuneet lasten koulunkäyntiin sekä harrastustoimintaan.

Henkisen hyvinvoinnin kannalta tärkeitä asioita ovat mm. kuuluminen yhteisöön, koettu osallisuus sekä nähdä ja kuulla tuleminen. Kiusaaminen on vakava uhka lapsen ja nuoren henkiselle hyvinvoinnille. Varsinais-Suomalaisista 4. ja 5.luokkalaisista lapsista kouluterveyskyselyn tulosten mukaan vähintään kerran viikossa koulukiusatuksi on tullut 8,5%. Akseli kuntien alueella erityisesti Nousiaisissa (13,5%) ja Mynämäellä (8,5%) luku ylittää sekä koko maan että Varsinais-Suomen keskiarvon.

Alueen kuntien kouluissa toteutetaan KiVa-koulu ohjelman periaatteita ja kiusaamiseen puututaan aina kun se tulee koulun henkilöstön tietoon. Kiusaamiseen puuttumisen lisäksi kouluissa pyritään ennaltaehkäisemään monin eri tavoin kiusaamista mm. pyritään vahvistamaan oppilaiden itsetuntemusta sekä kasvattamaan heidän erilaisuuden sietokykyä.

2.4 Alueen kuntien väestön hyvinvointi

Väestön hyvinvoinnin tilaa on pyritty kuvaamaan alla olevien indikaattoreiden avulla. Alkuun verrataan kuntien lapsiperheiden %-osuutta perheistä, yksinhuoltajien %-osuutta perheistä sekä avioerojen määrää 25-64 vuotiailla.

Taulukko 3 Lapsiperheiden %-osuus perheistä vuosina 2018-2021

Vuosi	Masku	Mynämäki	Nousiainen	Akselikkunnat yht. keskiarvo	Varsinais-Suomi	Kokoma
2018	48,7	41,6	47,4	45,9	39,6	40,5
2019	48,4	40,0	46,0	44,8	39,3	40,3
2020	49,1	39,4	45,4	44,6	39,2	40,0
2021	48,8	38,9	45,4	44,3	39,0	39,7

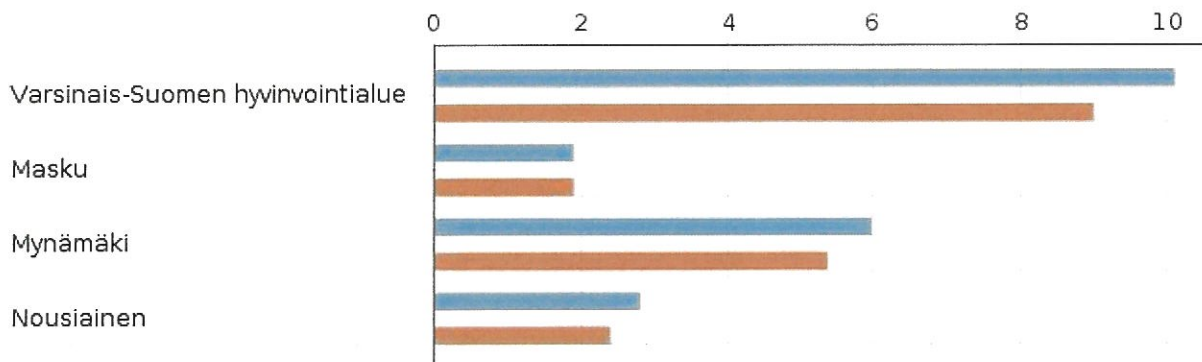
Indikaattoreista nousee esiin seuraavia huomioita:

Maskussa ja Nousiaisissa on lapsiperheitä selvästi enemmän kuin Varsinais-Suomessa tai koko maassa keskimäärin, mutta yksinhuoltajaperheitä on alueella selvästi vähemmän.'

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa 112 000 lasta elää vähävaraisessa perheessä. Lapsiperheiden hyvinvointia vähentävä asia on lasten pienituloisuus sekä lapsiperheköyhyys. Perheen taloudelliset vaikeudet ja köyhyys voivat vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen, kykyyn oppia sekä terveyteen. Köyhyys voi aiheuttaa lapselle myös häpeää ja sen myötä ulkopuolisuuden ja osattomuuden kokemuksia.

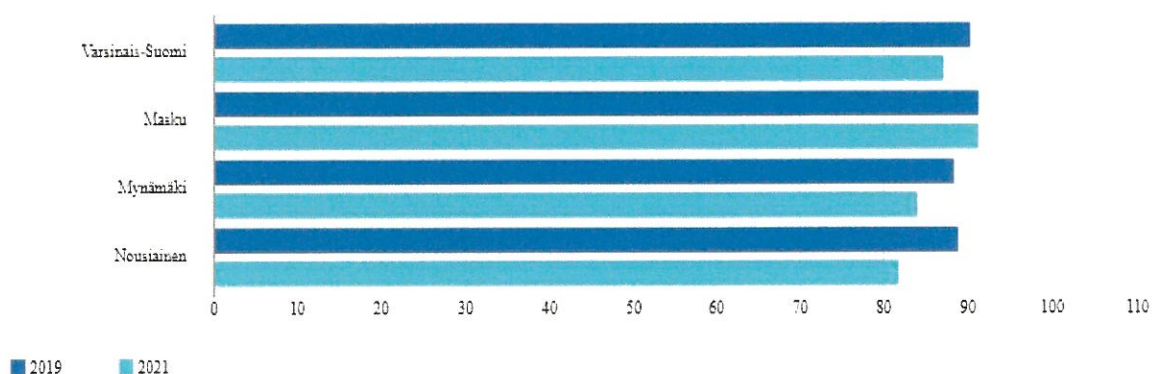
Taulukko 4. Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet.

Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

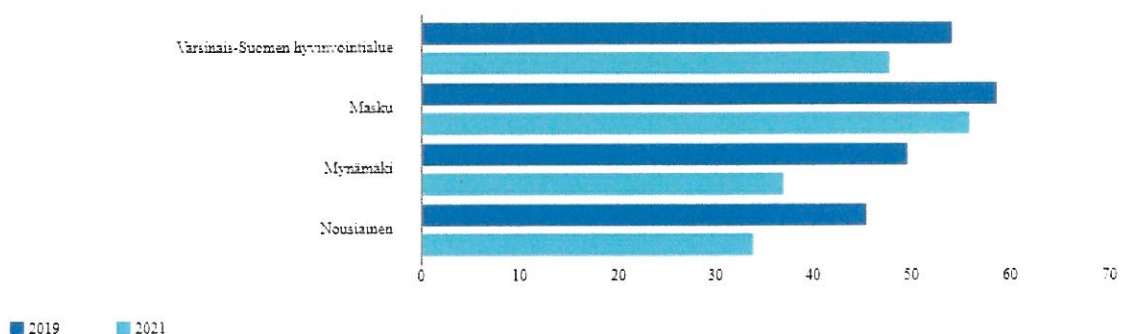
2.4.1 Lasten ja nuorten harrastaminen

Taulukko 5 Varsinais-Suomen ja Akseli -kuntien 4. ja 5. luokkalaisten lapsien määrä, jotka harrastava vähintään kerran viikossa.

4. ja 5. luokkalaisista Akseli kuntien lapsista ainoastaan Maskussa vähintään 1. kerran viikossa harrastavien määrä on koko Varsinais-Suomen kanssa samalla tasolla eikä tilanne ole muuttunut vuosien 2019-2021 aikana. Suurin lasku harrastavien määrässä on tapahtunut Nousiaisissa.

Taulukko 6 Varsinais-Suomen ja Akseli-kuntien 8. ja 9. luokkalaisten lapsien määrä, jotka harrastava vähintään kerran viikossa

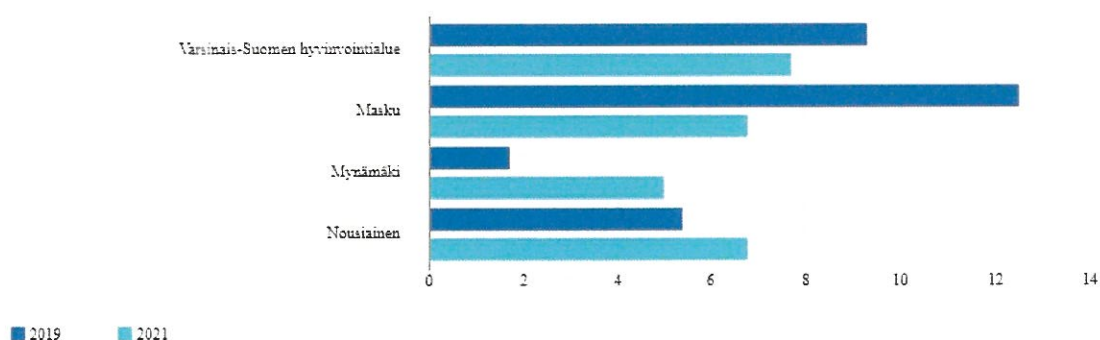

8. ja 9. luokkalaisten osalta Maskussa vähintään kerran viikossa ohjatusti harrastavia nuoria on n. 55 % kyselyyn vastanneista ja tämä on Varsinais-Suomen keskiarvoa (n. 48%) suurempi määrä. Mynämäessä (n. 37%) ja Nousiaisissa (n. 33%) jäätiin selkeästi alle keskiarvon.

Alueemme kunnat, järjestöt ja useat harrasteseurat tarjoavat harrastusmahdollisuuksia eri ikäisille lapsille ja nuorille. Yhteistyö eri toimijoiden välillä on tärkeää, jotta passiivisia sekä mahdollisesti syrjäytymisvaarassa olevia nuoria saadaan aktivoitua harrastustoiminnan pariin.

2.4.2 Lasten ja nuorten päihteiden käyttö

Taulukko 7 Varsinais-Suomen ja Akseli -kuntien 8. ja 9. luokkalaisten lapsien määrä, jotka ova kokeilleet laittomia huumeita.

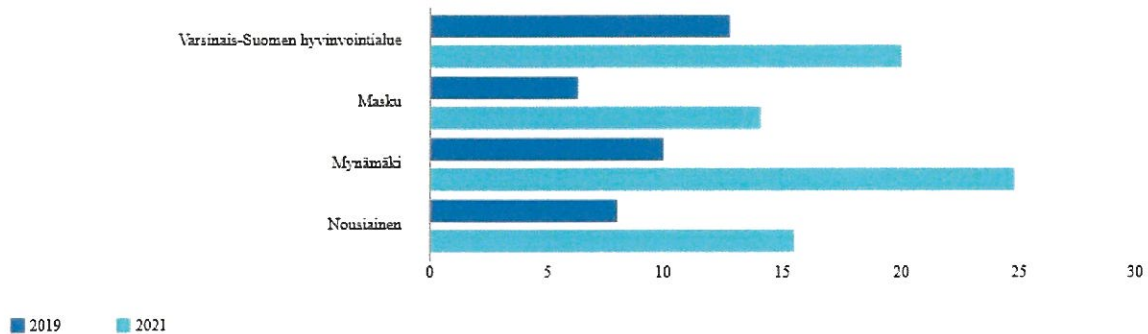

Vastaavasti laittomia huumeita kokeilleiden 8.-9.-luokkalaisten osuus on kasvanut vuodesta 2019- vuoteen 2021 Mynämäellä ja Nousiaisissa, mutta se alittaa selvästi edelleen Varsinais-Suomen keskiarvon. Maskussa on näiden kahden kyselyn välillä tapahtunut iso muutos ja laskua on tapahtunut n. 6%.

2.4.3 Lasten ja nuorten mielenterveys

Kouluterveyskyselystä käy ilmi, että nuorten ahdistuskokemukset ovat lisääntyneet koko Varsinais-Suomen alueella. Kyselyn perusteella näin on käynyt myös Akselin alueen kunnissa. Erityisen tärkeää on kiinnittää tähän asiaan huomioon eri palveluissa ja pyrkiä tunnistamaan mielenterveyden ongelmia hyvissä ajoin. Pitkään jatkuvat ahdistus vaikeuttaa mm. nuoren pärjäämistä opinnoissaan ja lisäksi altistaa nuoren masennuksen ja/tai päihdehäiriön syntymiselle.

Taulukko 8. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta kokeneet 8. ja 9. luokkalaiset

Varsinais-Suomessa palvelurakenne on edelleen raskas ja painottuu korjaaviin palveluihin. Tämä näkyy myös Akselin alueen kunnissa. Jotta korjaavien palveluiden käyttöä saadaan vähennettyä, on tärkeää kehittää ennaltaehkäiseviä toimia sekä yhteistyötä sekä kunnissa että hyvinvointialueella.

3 KOHTI VARSINAIS-SUOMEN HYVINVOINTIALUETTA

Varsinais-Suomen 27 kuntaa, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, perusterveydenhuolto, sosiaalihuollon yhteistoiminta-alueet, erityishuoltopiirit ja pelastustoimi yhdessä rakentavat 1.1.2023 aloittavaa Varsinais-Suomen hyvinvointialuetta useiden käynnissä olevien hankkeiden kautta. Mukaan kehittämistyöhön on otettu myös järjestöt sekä korkeakoulut. Uudistuksessa Varsinais-Suomi on jaettu kahdeksaan (8) palvelualueeseen. Alueemme kunnat kuuluvat Vakka-Suomen kuntien kanssa samalle palvelualueelle (Masku, Nousiainen, Mynämäki, Laitila, Uusikaupunki, Kustavi, Taivassalo, Vehmaa ja Pyhäranta).

Hyvinvointialuemuutoksen rinnalla kulkee edelleen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) joka alkoi hallituskaudella 2016–2019. Sitä jatketaan nykyisen hallitusohjelman mukaisesti vuosina 2020–2023.

Ohjelmassa kehitetään seuraavia kokonaisuuksia:

- perhekeskukset ja lasten, nuorten ja perheiden varhainen tuki arjessa

- lasten ja nuorten matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelut
- lastensuojelun monialaisuus

LAPE-muutosohjelmaa toimeenpannaan osana Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaa sekä lastensuojelun osalta myös erillisessä Lastensuojelun monialainen kehittäminen 2020-2022 -hankkeessa. Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) tukee ja koordinoi alueilla tehtävää kehittämistyötä.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman tavoitteet ovat

- lasten, nuorten ja perheiden varhainen tukeminen ja hyvinvoinnin vahvistaminen
- eriarvoistumiskehityksen pysäyttäminen
- ennaltaehkäisevien ja korjaavien sote-palveluiden korkea laatu, oikea-aikaisuus ja saatavuus.

Lapsen, nuoren ja perheen tukeminen tapahtuu esimerkiksi

- kehittämällä matalan kynnyksen palveluja perhekeskuksissa: kasvatus- ja perheneuvontaa, eropalveluja, kotipalvelua sekä perhesosiaalityötä
- vahvistamalla kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tukea varhaiskasvatuksessa ja koulussa
- lisäämällä mielenterveys- ja päihdepalveluja koulujen ja oppilaitosten yhteyteen
- vahvistamalla sote- ja sivistysalan yhteistyötä
- panostamalla lastensuojelun asiakkaan koulutukseen ja yksilöllisiin tuen tarpeisiin.

3.1 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA TUKEVAT PALVELUT

Perusturvakuntayhtymä Akselin ja kuntien palvelut koostuvat perheille suunnatuista vanhemmuutta tukevista palveluista, vapaa-ajan palveluista ja sosiaali- ja terveyspalveluista. Palveluiden tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät myös seurakuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden palvelut.

Peruspalveluissa ehkäisevää työtä ovat äitiys- ja lastenneuvola, neuvolan perheohjaus, lapsiperheiden kotipalvelu, varhaiskasvatus, perusopetus, opiskeluhuollon palvelut, nuorisotyö sekä perheneuvonta. Kaikkien näiden palveluiden tavoitteena on turvata ja edistää lasten kasvua ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta.

3.1.1 Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Kaikissa alueen kunnissa järjestetään koululaisille aamu- ja iltapäivätoimintaa. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteen on vahvistaa lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Erityistä huomiota kiinnitetään niiden lasten hoidon järjestämiseen, jotka ovat siirretty opetuksessa erityiseen tukeen. Näiden lasten kohdalla pyritään huomioimaan tilojen tarkoituksenmukaisuus ja ohjaaja resurssit. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa tulee pyrkiä aktivoimaan myös niitä lapsia, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä.

Toiminnassa pyritään kiinnittämään huomiota leikkiin, luovaan toimintaan ja myönteisiin elämyksiin. Toiminnan sisällöt pyritään suunnittelemaan siten, että se tarjoaa lapsille sosiaalisia vuorovaikutustilanteita, esteettisiä kokemuksia, ulkoilua, liikuntaa sekä myös mahdollisuuden omaan toimintaan ja lepoon.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin kasvatustyötä ja tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että vuorovaikutus kodin kanssa on avointa ja luottamuksellista. Ohjaajien tehtävänä on yhdessä huoltajan kanssa tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä oppimista.

3.1.2 Neuvolapalvelut

Äitiysneuvolatoiminnan tavoitteena on turvata raskaana olevan naisen ja sikiön terveys ja hyvinvointi, edistää tulevien vanhempien ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia sekä tulevan lapsen kehitysympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia. Asiakkaat saavat neuvoloista ennaltaehkäiseviä palveluja ja palveluohjausta.

PTKY Akselin alueella neuvolapalveluita on tarjottu lapsiperheille valtioneuvoston asetuksen mukaisesti koronapandemiankin aikana ja välttyttiin hoitovelan kertymiseltä,

vaikka pahimpina pandemia-aikoina palveluja jouduttiin supistamaan ja palveluiden käyttäjät vähentyivät.

Yhteistyötahojen kanssa tehtävää verkostotyötä on jatkettu ja kehitetty mm. moniammatillisen perhevalmennuksen toimintamallissa, ICF toimintakyvyn arvioinnit yhteistyössä Akselin kuntien varhaiskasvatusten kanssa ja monialaisen konsultointityöryhmän (entinen Laskun työryhmä) toiminnan toteuttamisessa ja laajentamisessa.

Neuvolan perhetyö on muuta neuvolatyötä täydentävää palvelua. Se on tarkoitettu neuvolaikäisten lasten perheille jo odotusajasta lähtien matalan kynnyksen palveluna, joka on nopeasti saatavilla. Neuvolan perhetyöntekijä on osallistunut syksyn aikana uusperheiden valmennuskoulutukseen (StepApp) yhdessä Perheneuvonta Hermannin psykologin kanssa. Ryhmätoimintamalli olisi tarkoitus ottaa käyttöön kevään 2023 aikana.

Perhesuunnitteluneuvolan tavoitteena on seksuaaliterveyden edistäminen ja ylläpitäminen. PTKY Akseli on mukana Maksuton ehkäisy- hankkeessa joka on alkanut 1.1.2022. Maksuton ehkäisy kattaa alle 25-vuotiaille kaikki ehkäisyvälineet ja Akselissa toimintamallissa ovat vahvasti mukana koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, jotta palvelut ovat nuorille helposti ja nopeasti saatavilla.

Neuvoloiden auloissa on Kävijäpalautemahdollisuus (Roidu) ja vastauksia on saatu 701 kappaletta tämän vuoden aikana. Palautteen antajista 80,6% suosittelee palveluja, arvosanoista 0-10 65,9% kohdentuu arvosanalle 10. Kehittämiseksi nousee ajanvarauksen kehittäminen (14,2%) johon pyrimme vastaamaan sähköisten ajanvarauspalveluiden mahdollisuudella.

3.1.3 Opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoito on matalan kynnyksen palvelua lapsille, oppilaille ja opiskelijoille, jotka opiskelevat esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Opiskeluhoitopalvelun ensisijaisena tarkoituksena on edistää opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta sekä ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä. Tavoitteena on tunnistaa opiskelijoiden tuen tarpeet

mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja järjestää tukea oikea-aikaisesti sitä tarvitseville. Tarkoituksena on edistää myös opiskeluyhteisön ja -ympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä (www.kuntaliitto.fi). Opiskeluhoitoa toteutetaan Perusturvakuntayhtymä Akselin toimesta yhteistyössä kuntien sivistystoimen kanssa. Tiivistä yhteistyötä tehdään lasten ja nuorten huoltajien kanssa sekä tarvittaessa myös muiden tahojen kanssa.

Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki oppilaitosten arjessa. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. Myös yksilökohtaisia opiskeluhoitopalveluja antava henkilöstö, eli kuraattorit ja psykologit sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ammattilaiset, osallistuvat yhteisöllisen opiskeluhoitoon kehittämiseen osana työtehtäviään. Keskeinen rooli yhteisöllisen opiskeluhoitoon edistämiseksi on oppilaitoskohtaisella opiskeluhoitoryhmällä (www.kuntaliitto.fi). Hyvinvointia edistävä yhteisöllinen opiskeluhoito **kohdistuu koko opiskeluyhteisöön**, mutta työtä voidaan myös kohdentaa tietyille luokka-asteille tai ryhmille, esimerkiksi koulun aloittamis- tai päätösvaiheeseen tai tunnistetun ryhmään liittyvän ongelman perusteella (www.thl.fi).

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiseen yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon (www.kuntaliitto.fi).

3.1.3.1 Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut

Opiskelijalla on oikeus myös terveydenhuoltolain mukaiseen koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. Koulu- ja opiskeluterveyden huollon palvelut on järjestettävä ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa.

PTKY Akselin alueella koulu- ja opiskeluhoitopalveluita on tarjottu opiskelijoille valtioneuvoston asetuksen mukaisesti koronapandemiankin aikana ja vältyttiin hoitovielan

kertymiseltä, vaikka pahimpina pandemia-aikoina palveluja jouduttiin supistamaan ja palveluiden käyttäjät vähentyivät.

Vanhempien osallisuus koululaisten määräaikaistarkastuksiin on ollut kasvussa Perusturvakuntayhtymä Akselin alueella, jolloin palveluohjausta on saatu perheille tarjottua varhaisemmassa vaiheessa.

3.1.3.2 Kuraattori- ja psykologipalvelut

Opiskelijalla on halutessaan oikeus saada opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta oppimiseen, hyvinvointiin sekä sosiaalsiin ja psyykkisiin valmiuksiinsa. Opiskeluhuollon kuraattorin ja psykologin henkilöstömitoitus on sitova ja lakisääteinen. Yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa.

Psykologi- ja kuraattoripalvelut tulee lain mukaan järjestää määräajassa. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä (www.kuntaliitto.fi).

Valtion erityisavustuksen avulla Akseli kuntien esiopetuksessa on ollut yhden koulukuraattorin resurssi esiopetuksen yhteisöllisen työn toimintamallin kehittämisessä vuoden 2022 aikana. Kuraattorin toimen vakinaistamisella avustuksen päättymisen jälkeen saadaan lakisääteinen henkilöstömitoitus toteutettua. Psykologipalveluissa henkilöstön saatavuus sijaisuuksiin on ollut haasteellista ja vajetta on pyritty korvaamaan osittaisesti ostopalvelulla. Psykologien henkilöstömitoitus ei toteudu lakisääteisenä tällä hetkellä ja tämä heijastuu mm. tutkimusjonotilanteeseen.

Koronapandemian aikana lasten, nuorten ja vanhempien tuen tarpeet lisääntyivät. Korona-aika on aiheuttanut muun muassa erilaisten psykososiaalisten ongelmien ja mielenterveyshäiriöiden lisääntymistä lapsilla, nuorilla ja heidän vanhemmillaan. Esimerkiksi ahdistuneisuus, pelot, yksinäisyyden tunne ja uupumus sekä lähisuhdeväkivalta ovat lisääntyneet (Helakorpi & Kivimäki 2021, Paju 2021). Opiskeluhuolto- ja ostopalveluista on

osallistuttu aktiivisesti V-S Tulevaisuuden sote-keskuksen tarjoamiin yleisimpien mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn ja hoitoon soveltuvien menetelmien koulutuksiin, muun muassa kognitiivisen lyhytterapian menetelmä ja kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan perustuva ahdistuneisuuden hoito-ohjelma (Cool Kids). Edellä mainittujen koulutusten lisäksi PTKY Akselin kuraattori on osallistumassa lasten ja nuorten ahdistuksen lyhytinterventio pilottiin (kevyempi versio Cool Kidsistä), joka on alkamassa joulukuussa 2022.

3.1.4 Lapsiperheiden sosiaalipalvelut

Lapsiperheiden sosiaalipalvelut pitävät sisällään sosiaalihoitolain mukaisen lapsiperhesosiaalityön, perheneuvonnan, lapsiperheiden kotipalvelun, perheohjauksen, arviointitiimin ja lastensuojelun sosiaalityön. Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on pyritty koko ajan kehittämään ennaltaehkäiseviä palveluita ja toimintatapoja, jotta kalliiden korjaavien palveluiden tarve saataisiin alueella vähenemään.

	Akseli	Masku	Mynämäki	Nousiainen
Shi-asiakkaat 31.10.2022	158	71	41	46
Avohuollon asiakkaat 31.10.2022	137	59	48	30
Huostaanotetut lapset 30.9.2022	46	17	20	9
Jälkihuollettavat lapset ja nuoret 18.10.2022	46	18	19	9
Lastensuojeluilmoitukset 30.9.2022	443	189	147	107
Kaikki ilmoitukset ja yhteydenotot	658	271	234	153

Taulukko 9: lapsiperheiden sosiaalipalveluiden tilastoa.

3.1.5 Lapsiperhesosiaalityö

Lapsiperhesosiaalityö on sosiaalihoitolain mukaista palvelua, jonka avulla pyritään auttamaan ja tukemaan perheitä kuormittavissa elämäntilanteissa. Lapsiperheiden

sosiaalityöntekijät pyrkivät yhdessä perheen kanssa etsimään perheen elämäntilanteeseen sopivia tukitoimia. Perheille voidaan tarjota mm. perheohjausta, lapsiperheiden kotipalvelua.

Lapsiperhesosiaalityössä tehdään perheen suostumuksella yhteistyötä perheen verkostojen kanssa (esim. neuvola, päiväkotiki ja koulu). Lapsiperhesosiaalityötä tehdään Akselin alueella systeemisellä työotteella, jossa korostuu moniammatillisuus sekä lapsen ja hänelle tärkeiden ihmissuhteiden vahvistaminen.

3.1.6 Lastensuojelu

Lastensuojelun asiakkaana olevia lapsia ja heidän perheitään pyritään ensisijaisesti auttamaan heidän omassa ympäristössään erilaisin tukitoimin. Sijoituksen tarpeessa oleville lapsille pyritään ensisijaisesti löytämään heidän tarpeitaan parhaiten tukeva sijaishuoltopaikka. Mikäli vain mahdollista, niin lapsi/nuori pyritään aina ensisijaisesti sijoittamaan perhehoitoon. Alueen asukkaille on omana palveluna kyetty tuottamaan perheohjausta sekä lapsiperheiden kotipalvelua ja kaikki muut palvelut on ostettu yksityisiltä kilpailutetuilta palvelun tuottajilta.

Lastensuojeluilmoitusten määrä on alueella kasvanut koko ajan. Ajalla 1.1.-30.9.2022 yhteensä lastensuojeluilmoituksia on tullut 443 (Masku 189, Mynämäki 147, Nousiainen 107) ja kaikki yhteydenotot ja ilmoitukset ao ajalla yhteensä 658. Vuonna 2021 lastensuojeluilmoituksia tehtiin yhteensä 748 (Masku 318, Mynämäki 273, Nousiainen 157). Vaikka lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut runsaasti ei kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä ole suuresti kasvanut.

Lastensuojelulain 12 §:n mukaisessa lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa tulee olla kuvattuna myös lastensuojelun voimavarat. Ptky Akselissa lastensuojelunsosiaalityöntekijöillä on vuoden 2021 lopussa ollut asiakkaita noin 33 per työntekijä ja asiakasmäärä on pysynyt samana koko vuoden 2022. Lastensuojelulakiin on kirjattu asteittain kiristytvä henkilöstömitoitus, jonka mukaan asiakkaita voi olla tällä hetkellä maksimissaan 35 ja vuoden 2024 alusta alkaen maksimissaan 30. Alueen työntekijöiden asiakasmäärät ovat tällä hetkellä alle lain vaatiman nykytason, mikä on erittäin hyvä ajatellen palveluiden saatavuutta.

3.1.7 Systeeminen sosiaalityö

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on otettu käyttöön systeeminen työote, jonka tavoitteena on pyrkiä kohti avoimempaa ja vuorovaikutteisempaa asiakastyötä. Systeemisessä työmalli tuo systeemisen sekä perheterapeuttisen ajattelun, välineet ja rakenteet sosiaalipalveluiden käyttöön. Systeemisen työotteen tavoitteena on vahvistaa asiakkaan ja perheen kanssa työskentelevien tahojen yhteistä ymmärrystä asiakkaan tilanteesta, vahvistaa perheen kanssa työskentelevien tahojen yhteistyötä, vahvistaa perheen vaikuttamismahdollisuuksia oman asiansa käsittelyssä sekä pyrkiä kohti vaikuttavampaa sosiaalityötä.

4. SUUNNITELMA TULEVAISUUTEEN

Riittävät resurssit lakisääteisille peruspalveluille ja lastensuojelulle ovat edellytyksenä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Varhaisen puuttumisen tehostaminen, palvelupolkujen selkeyttäminen sekä yhteistyö yli sektorirajojen edistää hyvinvointia sekä säästää kustannuksia.

Alla olevaan taulukkoon on koottu Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022-2024 tavoitteet sekä niihin liittyvät toimenpiteet.

Toimintalinja	Kehittämiskohde	Toimenpide
Ennalta-ehkäisevä työ	Luodaan alueellinen perhekeskustoimintamalli yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa.	Alueellisten kohtaamispaikkojen kartoittaminen ja yhteistyön rakentaminen.
Neuvola	Varhainen puuttuminen ja palveluihin ohjaaminen	Palveluohjauksen kehittäminen

<i>Varhaiskasvatus</i>	Lupa auttaa hankkeen jalkautuminen Varhainen tuki perheille	Asiakkaille "matala kynnyks" hakea apua olemassa olevista palveluista, esim. Lupa auttaa hankkeen Pyydä apua-nappi. Palvelujen tunnettavuus Lasten varhaiskasvatuskeskusteluissa puheeksi ottamisen "kolmen kysymyksen malli" Yhteistyön kehittäminen sujuvammaksi Akselin lapsiperheiden sosiaalipalveluiden kanssa
<i>Perusopetus / toinen aste</i>	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen	Koulunuorisotyön kehittäminen. Opiskeluhoollon henkilöstön yhteistyön tiivistäminen
<i>Opiskeluhoolto</i>	Opiskeluhoollon yhteisöllisen työn toteuttaminen	
<i>Nuoriso- ja vapaa-aikatoimi</i>	Päihdekasvatus	Kunnissa on omat moniammatilliset EPT-työryhmät. Lisäksi kuntayhtymän alueella on yhteinen ryhmä, joka miettii koko alueelle nuorten päihteiden käytön ehkäisyä sekä haittojen vähentämistä
<i>Sosiaalityö</i>	Riittävät ennaltaehkäisevät palvelut lapsiperheille, esim. lapsiperheiden kotipalvelu ja sosiaalihuoltolain mukainen perheohjaus	Tiedonkulku paranee ja verkostoituminen alueen toimijoihin lisääntyy.

Yhteistyön kehittäminen		
<i>Neuvola</i>	Monialaisen ammatillisen yhteistyön kehittäminen	Monialaisen konsultointiryhmän toimintamalli kehittäminen ja laajentaminen.
<i>Varhaiskasvatus</i>	Tiedonsiirto yhteistyötahojen välillä	Yhteistyön kehittäminen neuvolan, perheneuvolan ja sosiaalitoimen kanssa ja niiden vuosittainen arviointi yhteistyöpalaverissa Nivelvaiheyhteistyön jatkuva kehittäminen ja arviointi vuosittain
<i>Opiskeluhoolto</i>	Opiskeluhoollon kehittäminen	Alueellisten yhtenäisten toimintatapojen kehittäminen.
<i>Nuoriso- ja vapaa-aikatoimi</i>	Harraste- ja nuorisotoiminnan palveluiden viestinnän ja tehtävä- ja kunta-alueajat ylittävän yhteistyön kehittäminen	Toiminta suunnitellaan ja toteutetaan myös ylikunnallisesti. Tarjonta monipuolistuu ja näkyy kuntalaisille parantuneena palvelutasona.
<i>Sosiaalityö</i>	Sosiaalityöntekijöiden konsultaation lisääminen	Arviointitiimi antaa konsultaatioapua yhteistyötahoille, lastensuojeluilmoituksen tekijän kutsuminen arviointityön aloituskokoukseen.
Palvelujen järjestäminen		
<i>Neuvola</i>	Sähköiset palvelut	Omaolo-palvelun käyttöön ottaminen

<p><i>Varhaiskasvatus</i></p>	<p>Monipuolisten varhaiskasvatuspalvelujen tarjoaminen ja riittävät resurssit.</p> <p>Palvelujen kehittäminen varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseksi</p>	<p>Palveluohjaus ja sopivien palvelujen tarjoaminen Seudullisen varhaiskasvatuksen kehittäminen Seudulliset koulutukset Pätevän henkilökunnan / sijaisten saaminen Hoitopaikkojen riittävyys Henkilökunnan koulutukset Perheiden ja lasten osallisuuden lisääminen Pedagogiset keskustelut</p>
<p><i>Perusopetus/ toinen aste</i></p>	<p>Yhteistyön tiivistäminen ja kehittäminen opiskeluhoollon ja opetustoimen välillä</p> <p>Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden lisääminen</p>	<p>Pätevän henkilökunnan/sijaisten saaminen</p> <p>Oppilas- ja opiskelijakunnan, NuVa -toiminta, tukioppilastoiminnan. Vanhemmuuden tukeminen (yhteiset teema vanhempainillat) Henkilökunnan koulutus</p>
<p><i>Opiskeluhoolto</i></p>	<p>Lakimuutosten huomiointi</p> <p>Matalankynnyksen mielenterveys- ja päihdeohjauksen kehittäminen</p>	<p>Opiskeluhoollon palvelut ovat saatavissa oppilaitoksissa tai sen läheisyydessä edellyttää soveltuvia tiloja.</p> <p>Henkilöstön täydennyskouluttaminen jatkuu tulevien vuosien aikana esim. Cool Kids.</p>
<p><i>Nuoriso- ja vapaa-aikatoimi</i></p>	<p>Matalan kynnyksen työpaja</p>	<p>Alueellisena yhteistyönä järjestetään nuorten työpajatoimintaa sekä etsivä nuorisotyötä. Toiminnalla on erillinen ohjausryhmä.</p>
<p><i>Sosiaalityö</i></p>	<p>Systeemisen lastensuojelun mallin jatkokehittäminen.</p>	<p>Asiakkaiden ja yhteistyötahojen kutsuminen mukaan säännöllisesti.</p>

<i>Kaikki palvelut</i>	Riittävät työntekijäresurssit ja työntekijöiden pysyvyyden varmistaminen.	Resurssien riittävyyttä seurataan vuosittain.
	Palveluohjauksen järjestäminen.	Matalan kynnyksen palveluohjausta yhdestä puhelinnumerosta.
	Sähköiset palvelut	Lisätään sähköisiä matalankynnyksen palveluita ja sähköisiä lomakkeita.
	Palveluiden mitoittaminen vastaamaan ennustettuun vähenevään asukasmäärään	Palveluiden tarvetta tarkastellaan vuosittain.

5. SUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa tarkistetaan vuosittain, siten että vuodesta 2023 alkaen tavoitteiden tarkastus tapahtuu Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toimijoiden kanssa.

Vahvistettu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kuntaa sitova ohje. Suunnitelman toteutumista valvotaan kussakin kunnassa ao. lautakuntien toimesta. Talousarvion käsittelyn yhteydessä otetaan huomioon edellisen vuoden toteutuneet/toteuttamattomat tavoitteet ja ne huomioidaan uutta talous- ja toimintasuunnitelmaa tehtäessä. Kunnanvaltuusto on viimekädessä valvontavastuussa hyvinvointisuunnitelman toteuttamisen onnistumisesta.